

מראי מקומות - מגילה

יט:

א. בציבור שנו

חיובים של הבן אלא החיוב הוא על האב, ולכן נקרא הקטן אינו מחויב בדבר, וממילא אינו יכול להוציא הגדול [וברכת המזון בבן גדול מיירי. ומה דר"י חולק, ג"כ כ' כמו תוס' לקמן, משום דאף הם היו באותו הנס, ולכן מצוותם הוא].

הרשב"א ביאר ש' רבנן באו"א, דכל שעיקר מצוותו מדרבנן, כמו הלל ומגילה, אמרי' דחינוך קל הוא כנגדם, ולכן אינו יכול להוציא מי שיש לו חיוב מעיקר הדין במצוות אלו [משא"כ בברכת המזון יכול קטן שחיובו מדרבנן להוציא גדול שחיובו מדרבנן, דשם החמירו טפי בחיוב חינוך, ולכן יכול להוציא אף גדול].

המאירי כ' דשאני קריאת המגילה שחיובו מדברי נביאים, ולכן אין שייך לקטן שחיובו מדרבנן להוציא מי שחיובו מדברי קבלה. ומה דס"ל לר"י שהם חייבים, גם הוא ביאר מטעם שאף הם היו באותו הנס.

ד. דלמא ר' יהודה היא, ולכתחלה הוא דלא, הא דיעבד שפיר דמי

הק' האבי עזרי (ברכות א' י'), איך צידדה הגמ' לומר דר' יהודה היא וס"ל דרק בדיעבד מוציא אחרים ולא לכתחלה, הרי החרש חייב לקרות המגילה, והוא יוצא ע"י קריאתו, ומי ששומע, הרי הוא שומע ממחויב בדבר, והוא [השומע] שפיר שומע, וא"כ איזה חסרון כלל הוא שלכתחלה אין לו לצאת בקריאת החרש. ואפי' לר' יוסי ק', דנהי דאינו יכול לצאת ע"י קריאתו, אבל הרי הוא מחויב בדבר, וקורא כדן, אלא דבפועל אין הקורא יכול לצאת ע"י קריאתו, אבל סכ"ס הרי הוא מחויב בדבר, ולמה אינו יכול להוציא אחרים, הרי לכא' לא גרע מהא דאם יצא מוציא מדין ערבות. וע"ש מש"כ לחדש בגדר ערבות, ואכ"מ.

ה. לא יברך אדם ברכת המזון בלבו

רש"י בברכות (טו. ד"ה בלבו) ביאר דכוונת הגמ' היא שלא השמיע לאזנו, משמע דודאי צריך לאומרם בפה. וכ"כ הריטב"א כאן, דאין כוונת הגמ' בלבו ממש, דא"כ אין שייך לדמותו להא דמברך ואינו משמיע לאזנו [וכן ע' בראש יוסף, שנקט דדברי הגמ' כפשוטם, והק' קו' זו של הריטב"א, דא"כ מהו הדמיון של הגמ'], אלא ע"כ דבלבו לאו דוקא. אבל **הרמב"ם** (ברכות א' ז') כ' דכל הברכות צריך אדם שישמיע לאזנו מה שמוציא בשפתיו, אבל אם לא השמיע יצא, בין שהוציא בשפתיו בין שבירך בלבו. ודייק הכסף משנה דהרמב"ם לא פי' כרש"י כאן, אלא דבלבו דוקא. ולגבי קו' הריטב"א והראש יוסף, דאיך מדמינן הרהור ללא השמיע לאזנו, ע' **חזו"א** (או"ח י"ד) דדן אם שייך לומר דאם צריך לשון, אז ממילא צריך להשמיע לאזנו, ואל"כ אינו נקרא "לשון", וא"כ אם לא השמיע לאזנו אפשר דאינו חלוק כלל מהרהור.

תמה הטורי אבן, למה מחלקין בזה בין יחיד לציבור. ועוד, לימא דכל א' יוצא מצד הדין יחיד שבו. ועוד, אם אינם מצטרפים לצאת, לכא' אין דינם כציבור, וא"כ יכולים לצאת מדין יחיד. ועוד, הרי הסברא לפסול היכא דכתובה בין הכתובים הוא משום דיש חסרון בפרסומי ניסא, אבל לכא' הסברא היא להיפך, דבציבור יש פרסומי ניסא טפי, וכמו דמצינו דשלא בזמנה קורין אותה דוקא בציבור, וכדי שיהי' פרסומי ניסא. ומכח כל אלו הקושיות ביאר הטו"א הסוגיא, דבציבור היינו בזמן שקורין את המגילה דוקא בציבור, דהיינו שלא בזמנה, דכיון דאז צריך פרסומי ניסא טפי, אז גם פסלי' כשכתובה בין הכתובים.

וע' שפת אמת שהביא דברי הטו"א, וכ' דמדברי הרמב"ם מבואר דהסוגיא כפשטא. וכ' לתרץ קו' הטו"א, דהי' מנהגם אז שהיו כותבים כמה ספרים כאלו לצורך הציבור, שיהיו נקראים להפטורות, וכו'. ולכן, כשקורא אותם בציבור, אי"ז ניכר שהוא לקריאת המגילה, דהא ספרים אלו משתמשים עמהם לכמה קריאות שונות. אבל אם היחיד קורא מהם, אז ניכר דאין קריאתו משום קריאה אחרת, שהרי רק קריאת מגילה שייך ביחיד, ולכן שפיר אמרי' דרק ביחיד יצא.

ב. דקדוקי סופרים

פרש"י, שדקדקו האחרונים מלשון משנת הראשונים. אבל בדרשות הר"ן (דרוש ג') כ' דדקדוקי סופרים היינו המחלוקות וחלוקי הסברות שבין חכמי ישראל.

ג. הכל כשרים לקרות את המגילה חוץ מחשו"ק, ר' יהודה מכשיר בקטן

וק', הא קריאת המגילה אינה אלא מצוה מדרבנן, וקטנים מחויבים במצוות מדרבנן, וא"כ למה אין הקטן יכול להוציא גדול במצות קריאת מגילה. וכ' תוס', דס"ל לרבנן דחיוב קטן לקרות המגילה הוא כמו תרי דרבנן, ולכן לא אתא חד דרבנן ומפיק תרי דרבנן, משא"כ בברכת המזון דיכול להוציא אביו, דכל א' מהם הוי חד דרבנן [כשאביו אכל פחות מכדי שביעה, והוא אכל כדי שביעה]. ולא ביארו התוס' מה סבר לר' יהודה, ולכא' בפשיטות הי' שייך לומר דסובר דאתי תרי דרבנן ומפיק חד דרבנן. אבל תוס' לקמן (כד. ד"ה אבל) כ' דאף ר' יהודה מסכים להיסוד דלא אתי תרי דרבנן ומפיק חד דרבנן, אלא דס"ל דכיון דגם קטנים הי' בספק להשמיד להרוג וכו', לכן עשאו ר' יהודה כגדול (ולכא' הביאור בזה הוא, דבמקרא מגילה אין חיובם מחמת חינוך גרידא, אלא דמחויבים מעיקר התקנה של קריאת המגילה, וכמו נשים, דאף הן היו באותו הנס).

הר"ן כ' בשם הרמב"ן דמה דס"ל לרבנן דאין קטנים מוציאין גדולים הוא משום דמצות שחייבים בהם משום חינוך אינם